

A 73. zsoltár szerkezetvizsgálata

**Pastor Fekete István
Budapest**

A 73. zsoltár szövege Károly fordítása szerint (a verssorok a héber szöveg szerkezetét követik):

1 Aszáf zsoltára.

Bizony jó Izráelhez

az Isten, azokhoz, a kik tiszta szívűek.

2 De én?! Már-már meghanyatlottak lábaim;
és kis híjja, hogy lépteim el nem iszamodtak.

3 Mert irigykedtem a kevélyekre,
látván a gonoszok jó szerencsését.

4 Mert halálukig nincsenek kínjaik,
és az ő erejük állandó.

5 A halandók nyomorúságában nincs részök,
és az emberekkel nem ostromoztatnak.

6 Ezért nyakuknak ékessége kevélység,
ruha gyanánt erőszak borítja őket.

7 A kövérség miatt kinn ülnek az ő szemeik,
elméjük gondolatjai csaponganak.

8 Gúnyolódnak és gonoszságot szólnak;
elnyomásról beszélnek fennhéjázással.

9 Az égre tátogatják szájokat,
és nyelvök eljárja a földet.

10 Azért fordul az ő népe ide,
hogy tele pohár vizet szürcsölnek;

11 És mondják: Mint tudhatná ezt az Isten,
s van-é a Magasságosban értelem?

12 Ímé, ezek gonoszok,
és örök biztonságban vagyont gyűjtenek!

13 Bizony hiába tartottam én tisztán szívemet,
és mostam ártatlanságban kezeimet;

14 Mert nyomorgattatom minden napon,
és ostromoztatom minden reggel!

15 Ha azt mondom: Ilyen módon szólok:
Ímé, a te fiaid nemzedékét árulom el.

16 Gondolkodom, hogy ezt megérthessem;
de nehéz dolog ez szemeimben.

17 Mígnem bemenék az Isten szent helyébe:
megértém azoknak sorsát.

18 Bizony síkos földön helyezted el őket;
pusztaságokra vetted ki őket.

19 Mind elpusztulnak egy szempillantásban!
Elvesznek, elenyésznek a rettegéstől.

20 Mint álmot, ha felszerkenünk: te Uram,
ha felserkensz, úgy veted meg képöket.

21 Hogyha keseregne szívem,
és háborognának veséim:

22 Akkor balgatag és tudatlan volnék én,
oktalan állat volnék te irántad.

23 De én mindenkor veled vagyok,
te fogod az én jobb kezemet.

24 Tanácsoddal igazgatsz engem,
és azután dicsőségbe fogadsz be engem.
25 Kicsodám van az egekben?
Náladnál egyébben nem gyönyörködöm e földön!
26 Ha elfogyatkozik is testem és szívem: szívemnek kösziklálja
és az én örökségem te vagy, oh Isten, mindörökké!
27 Mert ímé, a kik eltávoznak tőled, elvesznek;
mind kiirtod azokat, a kik elhajolnak tőled.
28 De én? Isten közelsége oly igen jó nékem.
Az Úr Istenben vetem reménységemet,
hogy hirdessem minden te cselekedetedet.

A 73. zsoltárban a parallelizmus (párhuzam) szép példái találhatók. A parallelizmus alapformái közül az alábbiak fordulnak elő benne:
Szinonim parallelizmus - azonos gondolatok vannak a hívó sorban és a válaszoló sorban
ellipszis - a hívó sorban szereplő szavak valamelyike hiányzik a válaszoló sorból
szerkezeti párhuzam - a válaszoló sor a hívó sor pontos mása
Antitetikus (ellentétes) parallelizmus - a válaszoló sor ellentétes a hívó sorral
Szintetikus parallelizmus - a válaszoló sor többet mond a hívó sornál

A 73. zsoltár szerkezete versenként:

vers parallelizmus szereplők kapcsolat a szakaszok jelölése
alapformái legtöbbször: alany a szereplők között

1 ellipszis Isten az én kapcsolata A1
2 szerkezeti én meglazult Istennel is B1
3 szerkezeti én és népével is (2-16. versek)
4 szerkezeti gonoszok
5 szerkezeti gonoszok látszólag szoros
6 szerkezeti gonoszok a gonoszok
7 szerkezeti gonoszok közössége
8 szerkezeti gonoszok
9 szerkezeti gonoszok
10 szerkezeti az ő népe
11 szerkezeti az ő népe
12 lezárja a gonoszokról az ő népe
szóló leírást
13 szerkezeti én
14 szerkezeti én kapcsolat laza, de
15 szintetikus én, a te fiaid még megvan
16 szintetikus én
17 szintetikus én, Isten fordulópont X
18 szerkezeti gonoszok minden kapcsolat B2
19 szerkezeti gonoszok megszűnik(18-27. versek)
20 szerkezeti hívó sor: általános alany
válaszó sor: Isten
21 szerkezeti én kapcsolat véglegesen
22 szerkezeti én helyreáll
23 szerkezeti hívó sor: én
válaszó sor: Isten
24 szerkezeti Isten
25 ellentétes hívó sor: egek, Isten
válaszó sor: föld, én
26 ellentétes hívó sor: én
válaszó sor: Isten

27 szerkezeti gonoszok 28 szintetikus én, Isten A2

Jellegzetes a párhuzamok alapformáinak elhelyezkedése a zsoltárban: a B1 és B2 szakasz verseinek fő jellegzetessége a szerkezeti párhuzam; mindkét szakasz szintetikus párhuzammal zárul. A B1 szakasz több versen keresztül a szerkezeti párhuzamot alkalmazza: ezzel fokozza a versekben kifejezett gondolatok feszültségét. Míg a B1 szakaszban nincsen ellentétes párhuzam, a B2 szakaszban szükségképpen megjelenik. Az A2 szakasz pedig szintetikus párhuzammal jut el a zsoltár nyugvópontjára. Igehirdetéskor, vagy beszélgetések alkalmával a 73. zsoltárnak szinte csak néhány versét szoktuk idézni: a legszebbeket; pedig a többi, a hívőtől (úgy tűnik) távol eső gondolatot is jól ismerjük. Más zsoltárok is - 37. és 49. zsoltár - foglalkoznak a kegyesség és a gonoszság közötti különbség témájával. Érdemes megvizsgálni ezt a két zsoltárt is, hogyan illeszkednek az összegyűjtött gondolatok egymáshoz.

37. zsoltár

Az alfabetikus zsoltár oktató-nevelő szándékkal foglalja össze egy hosszú élet (megvénhedtem - 25. vers) tapasztalatait. Az Istennel szövetségben élő kegyes ember mindig maga mellett találta az Isten ellen lázadó embert, aki fondorlattal, cselvetéssel, erőszakkal támadt a kegyes életű emberre. Isten mindig a szövetség rendjével, kegyelmével és szabadításának áldásaival vette körül a hűségeseket, akik boldog jövőt láthattak maguk előtt. A gonoszok sorsa a tapasztalat szerint mindig romlás és pusztulás, még akkor is, ha átmenetileg szerencséseknak látszanak is. A zsoltár írója szép rendben helyezi egymás mellé a párhuzamos gondolatokat.

49. zsoltár

Ez a zsoltár is tanító célzattal mondja el az igaz és a gonosz közötti különbséget. A halál az élet minden eseményének végét jelenti, de a kegyes embernek reménye van, mert Ura a sír fogságából is megváltja. A parallelizmus különféle alapformái ezt a zsoltárt is változatossá teszik.

Hogyan kerültek egymás mellé ezek az ellentétes feljegyzések: az Úrban bízó embert is megkísértő gonoszság sűrű sötétsége és az istenfélelem túlradó öröme? A 73. zsoltár szerkezetének vizsgálata e két zsoltárhoz képest új erőt hoz működésbe az ige elmélyült tanulmányozójában.

A király - Dávid - és a fővezérek Aszáfot jelölték a prófétai (= zenei - 1Krn 25:1) szolgálatra. Olyan zenemű került ki a tollából, amelynek a szövege a dallam és a hozzá tartozó harmónia nélkül is csaknem hallhatóan-láthatóan állítja elének a templom ének- és zenekarát. A különleges mondanivalót csodálatos formába öntötte a szerző. E cikk vizsgálata a parallelizmust és a chiazmust egyaránt érinti: csaknem minden versében a parallelizmus változatos típusai találhatók.

A zsoltár tárgyilagos megállapítással kezdődik: "jó Izraelhez az Isten" - a kifejezés a valóságot írja le, úgy, ahogy egy megkeseredett szívű ember éli meg a csüggedés mélységét. Tudja, hogy Isten jóságos. Tisztában van vele, hiszen így tanulta, számos egyéni tapasztalata is volt, amely bizonyára sokszor adott neki erőt. Elkeseredettségében azonban úgy látja, hogy ez a jóság csak egyesek - "akik tiszta szívűek" - életében mutatkozik meg; s az ének szerzője úgy érzékeli, hogy ez a jóság őt már nem is éri el. A 2. verstől nem egyszerűen a tiszta szívűek és a gonoszok közötti különbséget írja le, hanem személyes tapasztalatot ír le: azt vette észre önmagában, hogy a legádázabb küzdelem hevében távol került a tiszta szívűektől - ezt az elfordulást röviden, de igen jellegzetesen mondja el a "De én!?" kifejezéssel: bajba keveredtem, csapdába estem! Éppen ez az a pont, amely a zsoltár szerkezetére nézve fontos támpontot ad. A különböző fordítások általában helyesen adják vissza azt a kifejezést, ami a héber szövegben (??????? = de én) ezen a zsoltáron belül két (szerkezeti szempontból igen jellegzetes!) helyen fordul elő. A w kötőszónak (vav copulativum) fontos szerepe van. A héber ezt a kötőszót sokféleképpen alkalmazza; példánkban mindkét jelentése vizsgálat alá kerül: 1. és 2. de. Melyik fordítás adja vissza leginkább a szerző szándékát? A válaszhoz vizsgáljuk meg egy másik zsoltárban a héber w (vav=és/de kötőszó)

használatának két jellegzetes típusát. A héber nyelvben az egymás mellé rendelt tagmondatok közötti w kötőszó jelentése a két tagmondat összefüggéséből egyértelműen meghatározható:

Zsolt 89: 19. verse a szinonim parallelizmusra példa:

????????????????????Mert az Úr a mi paizsunk
???????????????????? és Izraelnek Szentje a mi királyunk.

Az és fordítás tökéletesen adja vissza a héber író gondolatát.

Ugyanebben a zsoltárban a 39. versben a ??????? (de te) kifejezés fordulópont, ahol a szöveg értelme miatt (antitetikus parallelizmus) a de kötőszót kell írni a fordításban. Ez a de kötőszó nem egyszerűen két tagmondatot köt össze, hanem a zsoltár két hosszabb szakasza közötti választóvonalat jelöli.

A 73. zsoltár az Y1 és Y2 pontokon (de én) az utóbbi nyelvtani szerkezettel rokon, így a vav copulativumnak a de fordítása a helyénvaló. A Károly-fordítás a 2. és a 28. vers elején külön nyomatékot ad még azzal, hogy a kérdőjellel, illetve a kérdőjel és felkiáltójel együttes alkalmazásával az olvasót arra kényszeríti, hogy felolvasáskor erőteljes hangsúlyt adjon a de én kifejezésnek, s a benne rejlő feszültséget még azzal is jelzi, hogy az írásjelekkel (!) megállásra is késztet. A de én (???????) kifejezés a zsoltáron belül két másik helyen is (22. és 23. vers) előfordul, azonban a héber szöveg ezeken a helyeken nem kap olyan nyomatékot, amilyen a 2. és 28. versben van.

A 73. zsoltár szerkezetvizsgálata azt mutatja, hogy a ??????? = de én kifejezés önálló tagmondatként funkcionál. Ezt a felismerést tükrözi az egyik német fordítás, amely a következőképpen jelöli a kifejezésnek ezt a funkcióját:

2. vers Ich aber - wenig fehlte, so wären meine Füße abgewichen...

28. vers Ich aber, Gott zu nahen ist mir gut...

(Die Heilige Schrift, 2. Auflage, 1973. Evangelische Haupt-Bibelgesellschaft zu Berlin)

A vizsgálat tárgyát képező két (2. és 28.) versben lévő de én? betű szerint ugyan azonos, jelentéstartalmuk azonban eltér egymástól. Mindkét hely külön hangsúlyt kap, a kettő közötti különbségre azonban további kutatás vet fényt. Ehhez azonban rajzoljuk meg a zsoltár - fentebb már a versbeosztással együtt jelölt - chiasztikus (tükör-) szerkezetét:

A1 B1 B2 A2

Y1 X Y2

l l l Ÿ l l

p

Ha megfigyeljük a két B részt, szembeötlő, hogy két, egymással ellentétes tapasztalatot ír le. A B1 szakaszban az Istennel szövetségben élő zsoltáros konfliktusba került. A gonoszok szerencséje, boldogulása tette féltékennyé. Életének eseményeit a földi szempontok alapján értékeli. Irigykedett is rájuk, látva előnyös helyzetüket. Mert irigykedtem a kevélyekre, látván a gonoszok jó szerencsáját (3. vers). Van-e kiút ebből a lelkiállapotból? Töprengésének és gyötrődésének mi vet véget? Valami visszafogja attól a lépéstől, hogy a gonoszság útjára térjen: Isten népének a megléte megállásra készíti: Ha azt mondom: Ilyen módon szólok: Ímé, a te fiaid nemzedékét árurom el (15. vers). Az igazi fordulópont (X) a zsoltár közepén foglal helyet, élesen elválasztva a B2 szakaszt. Nem egyszerűen a w kötőszót használja (mint a Zsolt 89:39), hanem egy egész verset szán a fordulat bemutatására: bemenék az Isten szent helyébe (17. vers). Ez az igazi megoldás! Nem elég gondolkodni egy nehéz kérdésen, kevés az, hogy latolgatom valaminek a helyességét-helytelenségét. Ezek mind szükségszerűek, értékesek, de a legfontosabb az, hogy Istenhez, minden helyzet ismerőjéhez forduljak: csak nála van gyógyír a legsúlyosabb problémára. Ennek a változásnak a helye az emberi szív. A zsoltár közepe nem egyszerűen a mértani közepet jelenti. Ha a versek számát és a

betük számát vizsgáljuk, az derül ki, hogy a kettéosztás az - Ókorban is jól ismert - arany metszés szabályát követi. Ez az alábbi táblázatból pontosan kiviláglik:

szakasz versek száma betük száma
A1 1. vers 1 32
B1 2-16. vers 15 404
X 17. vers 1 27
B2 18-27. vers 10 290
A2 28. vers 1 48

A fordulópontra (X) után a szerző Teremtője szemszögéből érzékeli a világot, ezen belül a gonoszok sorsát: Elvesznek, elenyésznek a rettegettől (19. vers). Önmagát pedig megváltozva, megújulva látja, szíve örül, boldog. Ereje megújul; mintha szárnyra kelne (Ésa 40:31)! A 73. zsoltár végén felcsendül a legszebb zene: mennyei kórusokkal zengi együtt: szívemnek kösziklálja és az én örökségem te vagy, oh Isten, mindörökké! (26. vers). Ezt a csodálatos emberi érzést fogalmazza meg Gárdonyi Zoltán kórusműve: Szívemnek kösziklálja. A zsoltár befejezése előtt Aszáf még egy pillantást vet a gonoszok életére, de már egészen másként értékeli sorsukat... akik eltávoznak tőled, elvesznek (27. vers). S ezen a ponton jelenik meg ismét a zsoltár tükörszerkezetét jellegzetesen mutató De én? kifejezés: formailag ugyanolyan, mint az A1 szakaszban, de egészen mást jelent, mint a zsoltár elején. Ha ezt hangszerekkel kellene kifejezni, akkor az elején ez a dallam (De én?! - 2. vers) a mély vonósok húrjain lehangelő érzést fakasztana a hallgatóban. Itt viszont ugyanazt a dallamot (De én?! - 28. vers) fényes fuvolák szólaltatnák meg csillogó harmóniákkal: Isten jó! De ez már nem az A1 szakasz objektív megállapítása! Saját tapasztalat, amely nem marad meg az emberben, nem rejthető el, hanem arra indít, arra készítet, hogy a legmagasztosabb érzést, az Istennel szerzett személyes kapcsolat bizonyosságát másokkal is megossza.

A 73. zsoltár szerkezetének vizsgálata arról győz meg, hogy remekművel állunk szemben.

Irodalom:

Világirodalmi Lexikon, 10. kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1986. - Részletesen, példákkal gazdagon illusztrálva tárgyalja a parallelizmust.
A 73. zsoltár 2. versének fordításai (annak illusztrálására, hogy a de én kifejezés ezekben nem mindenütt egyformán hangsúlyos):
Biblia, Szent István Társulat, Budapest, 1976
Lábam mégis majdnem megtántorodott,
lépteim csaknem ingadozók lettek.
Biblia, Magyar Bibliatársulat, 1996
De az én lábam majdnem megcsúszott,
kis híján elestem jártomban.
Die Bibel, nach der Übersetzung Martin Luthers, Deutsche Bibelstiftung Stuttgart, 1982
Ich aber wäre fast gestrauchelt mit meinen Füßen;
mein Tritt wäre beinahe geglitten.
The Holy Bible, London, 1950, Authorized King James version
But as for me, my feet were almost gone;
my steps had well nigh slipped.